

หลักเกณฑ์การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบสำหรับแผนงานที่มีงบประมาณน้อยกว่า 100 ล้านบาท ที่ได้รับการจัดสรรผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ตามที่คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการสนับสนุนวิทยาศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม ในคราวประชุมครั้งที่ 5/2565 เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 มีมติเห็นชอบต่อแนวทางการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบสำหรับแผนงานที่มีงบประมาณน้อยกว่า 100 ล้านบาท ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยบริหารและจัดการทุน (PMUs) และหน่วยรับงบประมาณ Fundamental Fund (FF) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ในฐานะเลขาธิการของคณะกรรมการฯ จึงได้จัดทำหลักเกณฑ์การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบสำหรับแผนงานที่มีงบประมาณน้อยกว่า 100 ล้านบาท ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2566) โดยมีรายละเอียดดังนี้

หมวดที่ 1: หน่วยงานที่รับการประเมิน

หน่วยงานที่รับการประเมิน ประกอบด้วยหน่วยงานดังต่อไปนี้

- 1.1 หน่วยบริหารและจัดการทุน (PMUs) รับการประเมินทุกปีงบประมาณ
- 1.2 หน่วยรับงบประมาณประเภทสถาบันอุดมศึกษา รับการประเมินทุก 2 ปีงบประมาณ โดยเริ่มในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567
- 1.3 หน่วยรับงบประมาณประเภทที่มีใช้สถาบันอุดมศึกษา รับการประเมินทุก 2 ปีงบประมาณ โดยเริ่มในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568
- 1.4 หน่วยรับงบประมาณที่ได้รับงบประมาณเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี (นับจนถึงปีล่าสุดก่อนปีงบประมาณที่รับการประเมิน) ไม่เกิน 5 ล้านบาทต่อปี ต้องรับการประเมินทุก 5 ปี โดยประเมินครั้งแรกเมื่อได้รับงบประมาณจากกองทุน ววน. ครบ 5 ปี (นับจากปีแรกที่ได้รับงบประมาณ)

หมวดที่ 2: การคัดเลือกแผนงานที่จะประเมิน

แผนงานที่จะประเมิน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 2.1 แผนงานที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริม ววน. และ ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว และยังไม่ได้ถูกประเมินมาก่อน หรือ เคยถูกประเมินแล้วก่อนหน้านี้แต่มีผลกระทบขยายเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากการประเมินครั้งที่ผ่านมา
- 2.2 จำนวนแผนงานที่ดำเนินการประเมินนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนงบประมาณที่ได้รับ ดังนี้
 - 2.2.1 หน่วยบริหารและจัดการทุน (PMUs) จะต้องคัดเลือกแผนงาน ไม่น้อยกว่า 3-5 แผนงาน หรือ งบประมาณร้อยละ 20 ของแผนงานย่อยที่เป็นไปตามเกณฑ์
 - 2.2.2 หน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งมีจำนวนเงินงบประมาณเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี (นับจนถึงปีล่าสุดก่อนปีงบประมาณที่รับการประเมิน) ตั้งแต่ 10 ล้านบาทต่อปีขึ้นไป จะต้องคัดเลือก 2-5 แผนงาน เพื่อดำเนินการประเมินผลกระทบ และต้องเป็นแผนงานที่ไม่ซ้ำกันในแต่ละรอบการประเมิน
 - 2.2.3 หน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งมีจำนวนเงินงบประมาณเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี (นับจนถึงปีล่าสุดก่อนปีงบประมาณที่รับการประเมิน) ตั้งแต่ 5.00-9.99 ล้านบาทต่อปี จะต้องคัดเลือก 1-3 แผนงาน เพื่อดำเนินการประเมินผลกระทบ และต้องเป็นแผนงานที่ไม่ซ้ำกันในแต่ละรอบการประเมิน
 - 2.2.4 หน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งมีจำนวนเงินงบประมาณเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี (นับจนถึงปีล่าสุดก่อนปีงบประมาณที่รับการประเมิน) น้อยกว่า 5 ล้านบาทต่อปี จะต้องคัดเลือก 1-2 แผนงาน เพื่อดำเนินการประเมินผลกระทบ และต้องเป็นแผนงานที่ไม่ซ้ำกันในแต่ละรอบการประเมิน

2.3 ในกรณีที่หน่วยงานใดไม่ได้ดำเนินการในระดับแผนงาน ให้ใช้หลักเกณฑ์ในข้อ 2.1 และ 2.2 ในระดับชุดโครงการ หรือ โครงการ แทนได้โดยอนุโลม

หมวดที่ 3: กรอบระยะเวลาสำหรับรายงานผลการประเมิน

- 3.1 การประเมินหน่วยงานที่ได้รับทุนตั้งแต่ 5 ล้านบาทต่อปี กำหนดให้ดำเนินการแล้วเสร็จ และรายงานผลการประเมินมายัง สกสว. ภายในปีงบประมาณที่เข้ารับการประเมิน
- 3.2 การประเมินหน่วยงานที่ได้รับทุนไม่เกิน 5 ล้านบาทต่อปี กำหนดให้ดำเนินการแล้วเสร็จ และรายงานผลการประเมินมายัง สกสว. ภายใน 5 ปีงบประมาณ นับตั้งแต่ปีงบประมาณแรกที่ได้รับงบประมาณ

หมวดที่ 4: ผู้ประเมิน

- 4.1 ผู้ประเมินจะต้องเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคลที่ไม่มีผู้ใดเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานที่เข้ารับการประเมิน และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในผลประโยชน์โดยตรงกับหน่วยงานที่เข้ารับการประเมิน
- 4.2 ผู้ประเมินควรมีความเชี่ยวชาญด้านศาสตร์การประเมิน และมีที่ปรึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแผนงานที่คัดเลือกมาประเมิน ทั้งนี้ อาจพิจารณาคัดเลือกจากรายชื่อที่ สกสว. เผยแพร่

หมวดที่ 5: หลักการเบื้องต้นในการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบ สำหรับนักประเมิน

- 5.1 จัดทำ เส้นทางสู่ผลกระทบ (Impact Pathway)
- 5.2 พิจารณาผลประโยชน์ส่วนเพิ่ม (Incremental Net Changes) ที่เกิดจากการใช้ผลงานวิจัย เปรียบเทียบกับต้นทุนที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย
 - 5.2.1 การพิจารณาผลประโยชน์
 - พิจารณาเฉพาะการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย (Outputs) ที่ทำการประเมิน อย่างสมเหตุสมผล
 - ภายหลังที่โครงการวิจัยดำเนินการแล้วเสร็จจนกระทั่งสิ้นสุดการใช้ประโยชน์ (ex-ante) หรือ จนถึงปัจจุบัน (ex-post)
 - พิจารณา “ผลประโยชน์สุทธิ” เช่น รายได้สุทธิ เนื่องจากการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในบางกิจกรรมอาจก่อให้เกิดต้นทุนที่สูงขึ้น
 - พิจารณามูลค่าพื้นฐานของ “การเปลี่ยนแปลงสุทธิ” ภายใต้หลักการเปลี่ยนแปลงส่วนเกินทางเศรษฐกิจ (Change in Economic Surplus) กล่าวคือ เปรียบเทียบสถานการณ์ “มีการใช้” กับ “ไม่มีการใช้” ผลงานวิจัย (With vs. Without) และ/หรือ “ก่อน” กับ “หลัง” การใช้ผลงานวิจัย (Before vs. After)
 - หากผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับสังคมหรือกลุ่มเป้าหมาย มิได้มาจากการใช้ผลงานวิจัยเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลที่เกิดจากการสนับสนุนโดยโครงการหรือปัจจัยอื่นๆ ร่วมด้วย ควรจะพิจารณาสัดส่วนผลประโยชน์เฉพาะที่เกิดจากงานวิจัยเท่านั้น (Contribution)
 - ควรระมัดระวังการพิจารณาผลประโยชน์ซ้ำซ้อน
 - 5.2.2 การพิจารณาต้นทุน
 - พิจารณางบประมาณจากทุกแหล่งทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน รวมถึงงบประมาณสนับสนุนที่ไม่ใช้ตัวเงิน (In-kind)
 - งบประมาณ FF ควรพิจารณารวมค่าเสียโอกาสในการดำเนินงานของคณะนักวิจัยในต้นทุน ทั้งนี้ งบประมาณ SF มีการจัดสรรค่าตอบแทนของนักวิจัยอยู่ในงบประมาณวิจัยแล้ว

5.3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเชิงสังคม (Social Return on Investment หรือ SROI) หรือ อัตราส่วนระหว่างผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ผลงานวิจัยต่อต้นทุนวิจัย (Benefit Cost Ratio หรือ BCR ใน Impact Evaluation) ในระดับแผนงาน หรือ ชุดโครงการ หรือ โครงการ แล้วแต่กรณีในข้อ 2.1 ถึง 2.3

5.4 เอกสารแนะนำ เพื่อศึกษาเพิ่มเติม

- หนังสือ “การประเมินผลกระทบจากงานวิจัยและพัฒนา หลักการเบื้องต้นและแนวปฏิบัติ” โดย กัมปนาท วิจิตรศรีกมล
- หนังสือ “คู่มือการประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) และ ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment: SROI) โครงการเพื่อสังคม” โดย เศรษฐภูมิ บัวทอง, เกศกุล สระแก้ว, และ บุญฤกษ์ พาณิชเจริญ
- หนังสือ “คู่มือการประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment : SIA) และ ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนโครงการ (Social Return On Investment : SROI) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)” โดย เศรษฐภูมิ บัวทอง, เกศกุล สระแก้ว, บุญฤกษ์ พาณิชเจริญ, บูรินทร์ หูสิง
- รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ “การสังเคราะห์ผลลัพธ์และผลกระทบของแผนงานวิจัยและนวัตกรรมขนาดใหญ่ สกสว. : ภาพรวมของ 7 แผนงาน”
ดำเนินการโดย ผศ.ดร.วิศิษฐ์ ลิ้มสมบุญชัย และคณะ
- รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ “การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของแผนงานวิจัยและนวัตกรรมขนาดใหญ่ สกสว. : แผนงานวิจัยแนวหน้าด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาฯ”
ดำเนินการโดย รศ.ดร.สุวรรณา ประณีตวาทกุล และคณะ
- รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ “การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของแผนงานวิจัยและนวัตกรรมขนาดใหญ่ สกสว. : โครงการพัฒนาบัณฑิตศึกษาและวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโปรแกรมวิจัยต่อเนื่อง”
ดำเนินการโดย รศ.ดร.กัมปนาท วิจิตรศรีกมล และคณะ
- รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ “การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของแผนงานวิจัยและนวัตกรรมขนาดใหญ่ สกสว. : การพัฒนาพลังงานเคมีชีวภาพและพลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ”
ดำเนินการโดย ผศ.ดร.เออวดี เปรมิขะเข็ญ และคณะ

ดาวน์โหลดเอกสารแนะนำ

หมวดที่ 6: งบประมาณในการประเมิน

งบประมาณและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการประเมินอาจพิจารณาใช้จากงบประมาณบริหารจัดการของ PMUs และงบประมาณเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการงานวิจัย ที่สามารถเสนอตั้งในคำของบประมาณได้ ในวงเงินร้อยละ 5 ของงบประมาณ Fundamental Fund (แต่ไม่เกิน 5 ล้านบาท) หรือ มาจากงบประมาณส่วนอื่นของหน่วยงานที่เข้ารับการประเมิน

หมวดที่ 7: การรายงานผลการประเมิน

การรายงานผลการประเมินให้ดำเนินการเป็นลายลักษณ์อักษร ตามหัวข้อที่กำหนดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อหน่วยงานที่เข้ารับการประเมิน และพันธกิจของหน่วยงาน
2. ชื่อแผนงาน / ชุดโครงการ / โครงการ ที่คัดเลือกมาประเมิน
3. งบประมาณที่ได้รับ และปีที่ได้รับงบประมาณ สำหรับแต่ละแผนงาน / ชุดโครงการ / โครงการ
4. รายชื่อโครงการที่อยู่ภายใต้แผนงาน / ชุดโครงการ / โครงการ
5. รายละเอียดในภาพรวมของแผนงาน / ชุดโครงการ / โครงการ
6. รายละเอียดของโครงการสำคัญ ที่ทำให้เห็นจุดมุ่งหมายในการสร้างผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบอย่างไร รวมทั้งได้ออกแบบหรือมีเส้นทางในการสร้างผลกระทบ (Impact pathway) อย่างไร ทั้งนี้ในกรณีการรับทุน Fundamental Fund ควรแสดงให้เห็นว่าผลผลิตที่เกิดขึ้นคาดว่าจะสามารถใช้ต่อยอดในการสร้างผลลัพธ์และผลกระทบในอนาคตได้อย่างไร

ส่วนที่ 2 ระเบียบวิธีการประเมิน

7. เทคนิคการประเมินที่ใช้
กรอบแนวคิดในการประเมิน สาเหตุที่เลือกใช้กรอบแนวคิดดังกล่าว
8. กระบวนการและขั้นตอนประเมิน
ขั้นตอนที่ใช้ในการประเมินผลตามกรอบแนวคิดที่วางไว้
9. รายละเอียดของวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการประเมิน
ข้อมูลที่ต้องได้รับเพื่อการประเมิน ระเบียบวิธีการเก็บข้อมูล และระเบียบวิธีการประมวลผลข้อมูล
10. แบบจำลองเชิงปริมาณ และการตั้งสมมติฐาน (ถ้ามี)
แนวคิดในการสร้างแบบจำลองเชิงปริมาณ โจทย์ที่ต้องการหาคำตอบ สมมติฐาน (Assumption) ของแบบจำลอง ระเบียบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลอง รวมถึงข้อจำกัดของแบบจำลอง

ส่วนที่ 3 ผลการประเมิน

11. ผลการประเมินเชิงคุณภาพ
 - 11.1 ความสอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงาน ในกรณีของการประเมินทุน Fundamental Fund
 - 11.2 ความสอดคล้องกับตัวชี้วัดสำคัญ (OKRs) ตามแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในกรณีของการประเมิน Strategic Fund
 - 11.3 ผลการประเมินเชิงคุณภาพต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดของการประเมิน
12. ผลการประเมินเชิงปริมาณ
 - 12.1 ข้อค้นพบทางสถิติเชิงพรรณนา หรือ สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน เช่น t-test ANOVA หรือ Chi-squares เป็นต้น

12.2 ผลการประเมินตามแบบจำลองเชิงปริมาณ (ถ้ามี)

12.3 ผลการประเมินเชิงปริมาณต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดของการประเมิน

13. อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเชิงสังคม (Social Return on Investment หรือ SROI) หรือ อัตราส่วนระหว่างผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ผลงานวิจัยต่อต้นทุนวิจัย (Benefit Cost Ratio หรือ BCR) จากหลักฐานการใช้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นแล้วจนถึงปัจจุบัน (Ex-post evaluation) หรือ คาดการณ์ผลกระทบในอนาคต (Ex-ante evaluation) หรืออาจจะใช้การประเมินทั้งสองแบบควบคู่กัน

ส่วนที่ 4 สรุปผลการประเมิน

14. สรุปความคุ้มค่าของการลงทุน
15. สรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Success factor)
16. สรุปบทเรียนด้านลบจากการดำเนินการ (Lesson learned)
17. ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงการดำเนินการ

ส่วนที่ 5 หลักฐานประกอบการประเมิน

18. เอกสารอ้างอิง
19. รายการหลักฐานที่สนับสนุนผลการประเมิน
20. หมายเหตุประกอบการประเมิน และรายการเอกสารหรือหลักฐานประกอบอื่น ๆ (ถ้ามี)

ส่วนที่ 6 รายละเอียดผู้ประเมิน

21. รายชื่อผู้ประเมิน สังกัด คุรุวุฒิปิ ประสภารณการประเมิน และสาขาความเชี่ยวชาญ
22. การแบ่งหน้าที่ของผู้ประเมิน

ส่วนที่ 7 รายละเอียดการประเมินอื่น ๆ (ถ้ามี)

หมวดที่ 8: ผลจากการประเมิน

- 8.1 ผลการประเมินจะนำเสนอต่อคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการสนับสนุนวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม
- 8.2 ผลจากการประเมินขึ้นอยู่กับพิจารณาของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการสนับสนุนวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม ที่จะมอบหมายให้ สกสว. ดำเนินการต่อไป
- 8.3 ผลการประเมินถูกจะนำมาใช้ประกอบการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานต่อไป

หมวดที่ 9: บทเฉพาะกาล

เมื่อ สกสว. ได้ประกาศหลักเกณฑ์การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบสำหรับแผนงานขนาดเล็ก (งบประมาณน้อยกว่า 100 ล้านบาท) ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2566) นี้แล้ว หากหน่วยงานใดที่เข้าเกณฑ์ต้องเข้ารับการประเมินไม่มีความพร้อมที่จะดำเนินการประเมิน อันเนื่องจากเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุอันควรได้รับการยกเว้นการประเมินในงบประมาณใด ๆ ให้ทำเรื่องขอเลื่อนหรือยกเว้น โดยผ่านการอนุมัติผู้อำนวยการ สกสว. เป็นกรณีไป ทั้งนี้ ผลการพิจารณาของผู้อำนวยความสะดวก ถือเป็นที่สุด